

Берлін, 08 вересень 2021 р.

**Роз'яснення до Програми Федерального міністерства закордонних справ
Німеччини «Розбудова співпраці з громадянськими суспільствами у країнах
Східного партнерства та в Росії»**

Програма з розбудови співпраці з громадянськими суспільствами у країнах Східного партнерства та в Росії (ÖPR) уможливує організаціям громадянського суспільства та задіяним у них громадянам усвідомлення своєї ролі основних учасників і важливих партнерів державної діяльності та суб'єктів надання підтримки триваючим трансформаційним процесам у зазначених країнах.

Федеральний уряд за допомогою інструментів культурної й освітньої зовнішньої політики хоче створити можливості для того, аби у передполітичному просторі громадянського суспільства в транскордонному режимі відбувалися зустрічі і дискусії, а також знаходилося порозуміння щодо мрій і травматичного досвіду народів, щодо багатого на конфлікти минулого та щодо сподівань на розвиток і суспільно-соціальний прогрес. Цього можна досягти лише тоді, якщо якомога більшої кількості активних учасників як із сільських регіонів, так і з урбаністичних центрів тієї чи іншої країни буде надана можливість зміцнити соціальну згуртованість і побудову структур громадянського суспільства, сприяти розвиткові основ вільного, демократичного та плюралістичного устрою і, таким чином, і в майбутньому робити внесок у мирне співіснування народів в Європі. Передбачається, що Федеральному міністерству закордонних справ Німеччини у бюджеті на 2022 рік на ці цілі знову виділятимуться бюджетні кошти.

Можливість реалізації проєктів у період пандемії Covid-19

Пандемія Covid-19, як і раніше, являє собою світовий переломний момент, який має безпосередній вплив і на реалізацію проєктів в країнах Східного партнерства та в Росії.

Часто проєкти з останніх двох циклів ÖPR можна було реалізувати лише через перехід на цифровий і гібридний формати. Тому через непрогнозованість подальшого розвитку пандемії усі подані проєкти і протягом цього циклу грантової підтримки мають переконливо продемонструвати (та/або у разі необхідності сформулювати альтернативи), яким чином можна буде досягти проєктних цілей і у разі повторюваних обмежень через пандемію Covid-19. При цьому на етапі розроблення проєкту посилену увагу слід приділяти цифровим і гібридним форматам.

Зокрема, гібридні формати повинні надалі зберігати свою важливу роль, не в останню чергу для проведення діалогів і зустрічей, які є однією з основних цілей програми

ÖPR. Проте особисті транскордонні зустрічі мають центральне значення, коли йдеться про відновлення втраченої довіри (наприклад, на тлі територіальних конфліктів). Такі заходи можна проводити виключно у цифровому форматі тільки в тих випадках, коли обставини не дозволяють іншого формату. Гібридні формати, при яких чергуються заходи в режимі онлайн та офлайн, та / або при яких заходи частково здійснюються локально (офлайн) та частково міжрегіонально (онлайн), можуть бути придатними для того, щоб забезпечити можливість продовження діалогових процесів у 2022 році навіть за умов, які, ймовірно, залишатимуться складними.

Умовою, як і до цього, залишається тематична прив'язка до однієї з чотирьох цілей грантової підтримки. Фінансування цих витрат відбувається поки що обмежено у часі на поточний період надання грантової підтримки.

У полі зору: цифровізація та модернізація структур

Наступного року також слід підтримувати цифровізацію форматів і структур. Метою є зменшення перешкод для доступу, інтеграція ширшої цільової групи в цільових країнах і Німеччині, підтримка мережі зв'язків між учасниками та спрощення реалізації міжрегіональних проєктів. Професійна реалізація змісту проєктів може бути забезпечена лише за умови, що залучені організації, особливо організації-партнери в цільових країнах, мають необхідну цифрову інфраструктуру. З огляду на різноманітні виклики для діячів громадянського суспільства у бюджетному 2022 році також можуть бути виділені кошти на фінансування структурних витрат. Це повинні бути витрати, які виникають у рамках реалізації фінансованих проєктів (наприклад, витрати на придбання комп'ютерної техніки або програмного забезпечення) або спрямовані на проєкти структурного розвитку. Умовою, як і до цього, залишається тематична прив'язка до однієї з чотирьох цілей грантової підтримки. Фінансування цих витрат було вперше здійснено минулого року і пошириться поки що обмежено у часі на період надання грантової підтримки 2022 року. З детальнішою інформацією, а також з оглядом видів проєктів, які особливо придатні для реалізації в цифровому форматі, ви можете ознайомитися у документі „FAQs Skizzeneinreichung ÖPR“ (FAQs подання нарисів проєктів країн Східного партнерства та Росія), які ви знайдете у рубриці завантаження документів на Інтернет-сторінці

<http://oepr.diplo.de>

У полі зору: стале планування проєктів з урахуванням кліматичних питань

Захист довкілля та клімату є однією з провідних тем нашого часу і має визначати міркування з концепції та реалізації окремих заходів у рамках цієї програми. Мета полягає в тому, аби спонукати усіх задіяних осіб до заощадливої по відношенню до ресурсів і екологічно сталої реалізації проєктів. Концепція проєкту повинна переконливо продемонструвати, як аспекти екологічної стійкості враховуються у проєкті та / або який внесок проєкт робить у захист довкілля й клімату. Авіаподорожі, які наразі в будь-якому випадку важко здійснювати через поточні обмеження, слід планувати лише в тому разі, якщо вони конче необхідні для досягнення мети проєкту,

в інших випадках потрібно скористатися цифровими форматами або безпечними для клімату альтернативними варіантами.

Крім того, **Цілі сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй** (Sustainable Development Goals, SDGs) мають бути включені до концепції проекту та ще активніше враховуватися у роботі над проектом у різних аспектах сталого розвитку.

Які цілі мають бути досягнуті завдяки Програмі?

Федеральний уряд надає сприяння заходам, які через співпрацю громадянського суспільства Німеччини з громадянськими суспільствами в країнах Східного партнерства та в Росії всеосяжно підтримують необхідні перетворення і внутрішні інтеграційні процеси. Це охоплює весь спектр культурних і освітніх проєктів (зокрема, ЗМІ, науку, освіту, в тому числі професійну, культуру, мову та роботу з молоддю).

Тому на сприяння заслуговують ті заходи, **які створюють або розбудовують стійкі суспільно-громадські структури співпраці між учасниками з Німеччини та країн Східного партнерства або Росії**. До того ж проєктам слід бути адаптованими до відповідних специфічних для країн або регіонів контекстів та опрацьовувати теми, які на цьому тлі є актуальними. **Окрім того, проєкти повинні:**

- **досягати якомога більшої кількості представників громадянського суспільства (зокрема, через мультиплікаторів) та**
- **переслідувати одну з таких подальших цілей:**

1. **«Зміцнення плюралізму» – створення і розбудова розмаїття інформації, думок та ЗМІ з акцентом на протидію дезінформації:**

Ідея плюралізму є центральним і утворюючим елементом сучасних демократій. Їхня легітимність полягає, насамперед, у визнанні розмаїття думок, інтересів та цілей, що існують у суспільстві.

Теперішня ситуація підкреслює необхідність вмілого і впевненого поведіння з журналістським, а особливо з науковим матеріалом, інформацією та даними – однаковою мірою як з боку відправників, так і з боку отримувачів. Журналістська робота як така також стикається з проблемами в різних її аспектах. Особливу увагу слід приділити інтересам журналістів і працівників медіа у їхній ролі суспільного корективу, щоб гарантувати незалежні та критичні інформаційні пропозиції.

Тому у 2022 році Федеральний уряд планує виділити кошти з Програми на такий пріоритет фінансової підтримки, як «Співробітництво із засобами масової інформації», зокрема на підтримку та професіоналізацію інформаційних медіа-

структур та налагодження мережевих зв'язків між представниками медіа різних сфер.

У таких тематичних напрямках, як наукова комунікація, заснована на даних журналістика, перевірка фактів та медіаграмотність, сприяння необхідно надавати таким проектам, які опрацьовують теми на стику між (соціальними) медіа, цифровізацією та новинами й повідомленнями загалом.

Крім того, сприяння також надається проектам, які слугують створенню і розбудові плюралістичного медійного ландшафту. При цьому особливо враховуються проекти, які мають формувати стійкість суспільств до ненадійної та хибної інформації шляхом зміцнення й підвищення кваліфікації медійних діячів та забезпечувати кращий доступ до високоякісних і плюралістичних (місцевих) медійних продуктів.

Тому придатними для фінансування заходами є, наприклад, підготовка і підвищення кваліфікації журналістів, блогерів та інших медійних діячів у зазначених країнах, а також програми стажування журналістів у Німеччині, окрім цього, проекти, що спрямовані на посилення медійної компетенції, наприклад, через придатні заходи у школах та університетах або у сфері політичної освіти.

2. «Сприяння ціннісним дискурсам» – зміцнення цінностей через діалог громадянського суспільства та культурно-політичні заходи.

В рамках цієї мети сприяння може надаватися, насамперед, проектам обміну і культурним проектам. Основою внутрішніх інтеграційних процесів та національних партнерств є відкритий діалог про спільні риси, але також і про відмінності. Він завжди відбувається там, де люди зустрічаються, обмінюються думками та співпрацюють. Обмін думками про фундаментальні базові цінності, такі як повага до прав людини, законність системи управління, незалежність судів, право особистості на життя і вільний розвиток свого потенціалу та принцип прийняття рішень більшістю голосів набувають у періоди політичної напруженості – і не останньою чергою з огляду на циркулюючі в суспільствах наративи іншого змісту - особливого значення.

Отже, сприяння має надаватися і тим заходам, які передають та зміцнюють вищезгадані базові цінності через обмін у сфері громадянського суспільства або через культурно-політичні заходи. Доцільними тут можуть бути заходи-діалоги та особисті зустрічі груп громадянського суспільства, а також безліч форматів з усіх сфер культурного життя, в яких ідеться по суті про передачу згаданих вище цінностей.

3. «Давати перспективи на майбутнє» - заходи академічної, професійної і суспільно-політичної освіти та підвищення кваліфікації

Тут в першу чергу йдеться про освітні проекти та проекти з підвищення кваліфікації («capacity building»). Центральною потребою усіх, а особливо молоді, є наявність перспективи власного економічного, суспільного та соціального зростання і бачення шансів розвитку та прогресу для себе й свого оточення. Звідси випливає мотивація будь-якої суспільної, політичної та соціальної активності на користь власної країни. При цьому навчання й підвищення кваліфікації є тим фундаментом, на якому кожна людина будує свої абсолютно особисті перспективи на майбутнє та мрії.

Тому придатними для сприяння є заходи академічної, професійної і суспільно-політичної освіти та підвищення кваліфікації, в тому числі і шляхом надання стипендій. Цільовою групою є переважно, але не винятково, молоді люди.

4. «Сприяння діалогу та порозумінню» – відновлення втраченої довіри на тлі територіальних конфліктів

У випадку з цією метою, якій надається сприяння, йдеться про заходи, які у передполітичному просторі відновлюють необхідну довіру між суспільствами, які є сторонами невирішених територіальних конфліктів. Ці конфлікти й напруженості, які зумовлені різними історичними наративами в регіоні, призвели також до глибокого розколу всередині громадянських суспільств та між країнами. Особливу роль відіграють при цьому неспівпадіння самосприйняття зі сприйняттям іншими, а також питання інтеграції меншин. Наслідками є взаємна втрата довіри, поява й поглиблення упереджень та брак готовності до спілкування. Для протидії цьому мусять бути наявними люди й організації, які прагнули б зрозуміти перспективи іншої сторони та розвинути на цій основі готовність до компромісів.

Тому придатними для сприяння є заходи співпраці у сфері громадянського суспільства, які на тлі територіальних конфліктів мають на меті відновлення готовності до діалогу та порозуміння між постраждалими групами з використанням культурно-освітніх інструментів, сприяючи таким чином відновленню втраченої довіри та усуненню упереджень. Також і у цьому випадку звернення до гібридних форматів має стати інструментом для того, аби повністю не відмовлятися від важливого особистого спілкування.

В Німеччині, як і у цільових країнах Східного партнерства та в Росії, у громадянському суспільстві панує велика солідарність з тими, хто найбільше постраждав і все ще потерпає від пандемії Covid-19, її наслідків та авторитарних тенденцій, спричинених нею. Аби зміцнити ці **вразливі групи**, а також розмаїття цільових груп, на які спрямована програма загалом, наступного року особливу фінансову підтримку знову отримають такі проекти, які спрямовані на представників цих соціальних груп та/або однозначно їх охоплюють. Тому зосередитися слід також на сприянні жінкам у громадянському суспільстві, проте насамперед не тільки в Білорусії.

Крім того, всі чотири цілі грантової підтримки повинні зокрема також торкатися питань молоді, щоб активно підтримувати її активність у країнах. Особливо мають фінансуватися проекти, які зміцнюють діалог про Другу світову війну і пам'ять про неї загалом та про злочини націонал-соціалізму зокрема. Найближчими роками головним завданням Федерального уряду стане організація різних форм вивчення спадщини Другої світової війни, особливо за участі молоді, з метою сприяння розвитку орієнтованої на майбутнє культури пам'яті.

Основні передумови надання сприяння проектам

1. У яких країнах мають реалізовуватися проекти співпраці у сфері громадянського суспільства, аби бути придатними для сприяння?

Проектам співпраці у сфері громадянського суспільства може надаватися сприяння, якщо вони реалізуються у **Німеччині, в Росії або в країнах Східного партнерства**. Країнами Східного партнерства є Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Республіка Молдова і Україна. Підтримувані учасники проектів повинні мати своє основне місце проживання в одній з країн Східного партнерства, в Росії або Німеччині, а також у Польщі або Франції (див. нижче).

Можливими є проекти співпраці між представниками громадянського суспільства з Німеччини та однієї (**двосторонні проекти**) або декількох (**багатосторонні проекти**) країн Східного партнерства та Росії.

Оскільки метою програми є створення, розбудова і захист структур співпраці у сфері громадянського суспільства між Німеччиною і країнами Східного партнерства та Росією, **сприяння суто національним проектам і проектам без партнера в Німеччині або в країнах Східного партнерства та в Росії не передбачене**.

Федеральний уряд має намір уникнути надмірної концентрації заходів у столицях і мегаполісах та надати якомога більшій кількості представників громадянського суспільства в цих країнах можливість створити мережу спілкування між собою, а також з учасниками в Німеччині. Тому Федеральний уряд хоче сфокусувати особливу увагу на проектах, які реалізуються в **сільській місцевості та регіонах цільових країн**.

У 2022 році Федеральний уряд зосередить також особливу увагу на країнах, у яких співпраця з громадянським суспільством може бути розширена. Сюди входять **Вірменія, Азербайджан, Грузія та Республіка Молдова**.

Уряди Німеччини та Франції на засіданні Німецько-Французької Ради Міністрів 13 липня 2017 року ухвалили рішення щодо подальшого поглиблення співпраці між Німеччиною та Францією. З огляду на це Федеральне міністерство закордонних справ Німеччини та Міністерство європейських і закордонних справ Франції на виконання цього рішення домовилися про те, аби і в 2022 році залучати **французькі неурядові**

організації до масштабнішої співпраці за програмою «Розбудова співпраці з громадянськими суспільствами в країнах Східного партнерства та в Росії».

Партнери громадянського суспільства Польщі і надалі можуть бути частиною проєктів громадянського суспільства в рамках Програми. Тому вітаються як **спільні німецько-французькі, так і німецько-польські проєкти з одним або декількома партнерами у цільових країнах**. Право на подання заявки має лише німецький партнер, однак учасники (проєктів), яким надається сприяння, можуть мати своє основне місце проживання у Франції або у Польщі. Передумовою для надання сприяння цим проєктам є активна участь польської або відповідно французької партнерської організації.

2. Хто є учасниками проєктів, які є придатними для сприяння?

Суб'єкти-учасники, що беруть участь у заходах, яким надається сприяння, мають належати до **сфери громадянського суспільства** в Німеччині, за певних обставин у Франції або у Польщі та в країнах Східного партнерства або в Росії. Цільовою групою заходів є, таким чином, **суб'єкти-учасники поза сферою державної та господарської (економічної) діяльності**. Типовими учасниками є ЗМІ, асоціації, фонди (включаючи політичні фонди), вищі навчальні заклади, молодіжні об'єднання, працівники культури та інші неурядові організації. Заклади суспільного телерадіомовлення та суспільні медіа також розглядаються як складова громадянського суспільства.

Учасники, які вважаються суб'єктами державної або господарської (економічної) діяльності, лише у виняткових випадках можуть бути віднесені до цієї сфери (громадянського суспільства), якщо через місцеві реалії в цільових країнах учасники від громадянського суспільства відсутні, та якщо передбачені для сприяння заходи надають достатні гарантії того, що переслідувані політичні цілі буде досягнуто.

Великого значення Програма приділяє партнерській співпраці на рівних між партнерами за проєктом. Усі партнери якомога рівною мірою мусять бути залучені до організації, спрямування та реалізації проєкту. Для забезпечення цього при поданні офіційної заявки вимагається заява про те, що проєкт розроблятиметься і реалізовуватиметься спільними зусиллями. Заява має бути підписана усіма партнерами за проєктом.

3. У якому проміжку часу мають здійснюватися проєкти?

Кошти сприяння – це **проєктні кошти**. Це означає, що вони підлягають **принципу бюджетного ануїтету**. Тому проєкти мають бути **завершені**, як правило, протягом 2022 року, тобто, до **31.12.2022 р.** Однак в **обґрунтованих випадках** Федеральне міністерство закордонних справ Німеччини може **обмежено** відступати від цього принципу і схвалювати також **проєкти з терміном реалізації понад один рік**. Передумовою для цього є **нагальна необхідність понадрічного або кількарічного терміну реалізації для досягнення переслідуваних політичних цілей**.

Посилання на сталість проєкту у цьому зв'язку є недостатнім. Адже треба досягти того, аби якомога більша кількість представників громадянського суспільства отримала користь від надання грантового сприяння якомога більшій кількості проєктів.

Визнання конкретного заходу таким, що має тривати понад один рік або декілька років, вважається необхідним тоді, коли зовнішньополітичні цілі, які переслідує сприяння, не можуть бути досягнуті без визнання необхідності понадрічної чи кількарічної тривалості. Це має місце, наприклад, у тих випадках, якщо той чи інший конкретний захід може бути здійснений лише у понадрічний період, тому що його тривалість за своєю природою повинна перевищувати тривалість одного академічного семестру.

Визнання понадрічного характеру конкретного заходу вважається конче необхідним, якщо інших альтернатив реалізації проєкту немає.

Мінімальна сума фінансування становить 20 000 євро; максимальна сума фінансування не визначена.

Вказівка: в рамках Програми існує можливість надання проєктам повторного грантового сприяння. Передумовою для **максимально триразового надання фінансування** є видимий, істотний подальший розвиток проєкту. Однак права претендувати на повторне схвалення грантового сприяння немає (§ 23 Положення про федеральний бюджет Німеччини). Кошти за Програмою призначені для того, аби уможливити початкове фінансування проєктів. Забезпечення довгострокового фінансування завдяки грантовому сприянню з інших джерел або з інших надходжень є завданням ініціатора проєкту.

4. Коли може розпочинатися проєкт?

Надання грантового сприяння може схвалюватися принципово лише тоді, якщо на момент прийняття рішення про надання сприяння проєкт ще не розпочато. Однак існує можливість **разом із поданням заявки на виділення гранту** згідно з § 44 Положення про федеральний бюджет подати до Федерального міністерства закордонних справ клопотання про достроковий початок заходу. Обов'язковою умовою для цього є **внесок власних коштів або коштів третіх сторін**. **У разі надання виняткового дозволу на достроковий початок заходу** проєктні витрати можуть враховуватися від зазначеної у дозволі конкретної дати, за умови, що пізніше буде ухвалено рішення про виділення гранту. Це означає, що, починаючи з цієї дати, можна розпочинати реалізацію проєкту **на власний ризик**, ще до ухвалення рішення про виділення гранту. Правова претензія на надання грантового сприяння стане правомірною лише після отримання ухваленого рішення про виділення гранту.

Німецький Бундестаг буде переобрано у вересні 2021 року. Тому не слід виходити з того, що федеральний бюджет буде ухвалено до початку 2022 року. Проте, в принципі, існуватиме можливість схвалення проєктів в обмеженій мірі навіть у період

тимчасового управління бюджетом. Однак ми рекомендуємо у пріоритетному порядку розглядати у вашому плануванні початок проекту на літо 2022 року.

5. Як Федеральне міністерство закордонних справ приймає рішення про надання грантового сприяння?

Рішення щодо офіційних заявок Федеральне міністерство закордонних справ приймає згідно з § 44 Положення про федеральний бюджет. З огляду на дуже високу зацікавленість громадянського суспільства в активній участі у розбудові співпраці з громадянськими суспільствами в зазначених країнах та в реалізації власних проектів Федеральне міністерство закордонних справ вочевидь не матиме можливості підтримати наявними у нього коштами усі подані заявки та ідеї. Аби максимально зменшити витрати ресурсів на адміністративне опрацювання для усіх задіяних сторін, рішення про надання грантового сприяння приймається у два етапи:

- 1. Процедура обговорення проектів:** у рамках попередньої процедури обговорення спочатку ідентифікуються ті проектні ідеї, які за умови виконання зазначених вище критеріїв мають найкращі перспективи на отримання грантового сприяння, і за якими може бути рекомендоване подання заявки на виділення гранту. Ця **процедура здійснюється на підставі проектних нарисів**, які у стислій формі чітко представляють запланований проект. Під час процедури обговорення проектів можна звертатися до Відділу 601, який є відповідальним за це у Федеральному міністерстві закордонних справ, із загальних питань щодо Програми, а також щодо конкретних проектних ідей.

Проектні нариси (німецькою або англійською мовою) можуть бути подані в період з 10 вересня до 15 жовтня 2021 р. через веб-сторінку:

<http://oepr.diplo.de>

На цій веб-сторінці ви знайдете подальшу інформацію та інструкції з подання проектних нарисів. Внесення змін до вже поданих проектних нарисів після їх подання є неможливим. 15 жовтня 2021 р. веб-сторінка для подання проектних нарисів закривається. Після цього подання (проектів) буде більше неможливим. Проектні нариси, подані іншими шляхами, не розглядатимуться.

У разі надсилання запитів щодо проектів, які Федеральне міністерство закордонних справ вже підтримувало у попередні роки, до проектного нарису необхідно долучити короткий опис-оцінку досягнення мети.

Після розгляду усіх надісланих проектних нарисів зацікавлені сторони орієнтовно на початку 2022 року отримають **повідомлення із оцінкою-зазначенням того, чи матиме заявка на виділення гранту згідно з § 44 Положення про федеральний бюджет попередньо шанси на успіх з урахуванням усіх інших надісланих проектних нарисів.**

- 2. Подання заявки:** за проєктами, які отримали позитивну оцінку, можуть подаватися офіційні заявки. Аби заявка була розглянута, вона має бути складена німецькою або англійською мовою і разом з повним пакетом документів у відповідні строки надіслана поштою.

До кого звертатися, якщо у мене є запитання?

Для уточнюючих запитань у Федеральному міністерстві закордонних справ можна звертатися до відповідного Відділу 601. Просимо Вас звертатися на електронну пошту: 601-oepr@diplo.de або зв'язуватися з нами за телефоном: (030 / 18 17 – 4272 (Білорусь і Республіка Молдова); - 7966 (Вірменія, Азербайджан, Грузія); - 4917 і - 97104 (Росія); - 8231 (Україна); - 2148).

У разі виникнення **технічних складнощів** у користуванні сайтом <http://oepr.diplo.de> просимо звертатися безпосередньо до пані Лютер (Luther) (телефон: 030 / 18 17 – 4272, ел. пошта: 601-2-1@diplo.de).